

Over dimensionele en andere misverstanden*

**(Een kritische analyse van enkele beweringen binnen
de New Age-beweging)**

door

Jean-Marie Decuypere

*Uitgebreide versie van de lezing ‘**Over dimensionele en andere misverstanden**’, SYMPOSIUM ‘Veranderingen in bewustzijn’, georganiseerd door de Vereniging voor Transpersoonlijke Psychiatrie op zaterdag 13 november 2004 in het AMC Amsterdam, Nederland (gepubliceerd in PRANA 157, oktober/ november 2006).

Jean-Marie Decuypere is psychiater/psychotherapeut met een privé-praktijk in Zoersel, België

INLEIDING

Geluk en gezondheid is een thema dat niemand onberoerd laat. Je kan boeken en video's vinden over geluk, en zelfs een maandblad. De laatste decennia is er in de samenleving inderdaad een trend merkbaar waarbij de mens in toenemende mate zélf de verantwoordelijkheid opneemt voor zijn gezondheid en welzijn. Dit biedt tal van mogelijkheden, bijvoorbeeld op het vlak van zelfzorg en spirituele groei, maar het houdt ook risico's in.

Net zoals velen onder jullie ben ik geboeid door alles wat te maken heeft met zingeving en met de plaats daarin van het spirituele, het subtiele, het ongeziene, het transpersoonlijke of hoe je het ook noemen wil. De laatste jaren evenwel betrap ik er mezelf op dat ik het nodig vind om op de rem te gaan staan en te waarschuwen voor overdrijvingen en illusies allerhande. Tot ik een tijd geleden op het idee kwam om een paar van die ergernissen van mij bijeen te harken en er een lezing van te maken met als titel: 'Over dimensionele en andere misverstanden'. Wat ik precies bedoel met die omschrijving zal in de loop van mijn uiteenzetting duidelijk worden.

Ik wil starten met de vaststelling dat in onze hedendaagse kritische dialoog met andere culturen en religies we het vroeg of laat over onze achtergrond van verlichting hebben. En dan bedoelen we niet het verlichten van pijn of smart, ook niet de mystieke verlichting, maar refereren we naar de vorm die het Europese denken in de 18de eeuw heeft aangenomen en die er kort gezegd op neerkomt dat de mens niet langer meer passief en klakkeloos overgeleverde ideeën accepteert maar integendeel de werkelijkheid op een rationele manier benadert en op een mondige manier de strijd aanbindt tegen vooroordelen en bijgeloof.

Het is mijn stellige overtuiging dat openheid van geest zonder die kritische zin ook vandaag de dag leidt tot nieuwe vormen van misleiding en bijgeloof. Mijn favoriete citaat is dan ook niet voor niets een quote van de filosoof Jacob Needleman: 'You should be open-minded, but not so open-minded that your brains fall out', vrij vertaald: 'Je moet ruimdenkend zijn, maar dan liefst zonder dat je onderweg je verstand verliest'.

Niemand zal me dan ook kwalijk nemen, hoop ik, dat ik diezelfde no-nonsense aanpak wil toepassen op het eigen transpersoonlijk werkveld door kritische kanttekeningen te plaatsen bij enkele bekende New Age-standpunten. Verwacht daarbij geen hard wetenschappelijk betoog met cijfers en tabellen. Ik zie het eerder als een causerie, waarbij ik enkele bevindingen, gedachten en vermoedens met jullie wil delen.

1° Statement: JE MOET JE EGO LOSLATEN

Robert Vandewalle, een Belgisch olympisch judokampioen, is de 50 voorbij en tijdens een tv-reportage haalde hij herinneringen op ondermeer aan zijn trainings- en stageperiodes in Japan. Hoe daar in die immense dojo's, die reuzegrote trainingshallen, het kruim van de Japanse judowereld zich verzamelde en er altijd tientallen gevorderde judoka's op de mat stonden. En hij vertelde er een opmerkelijk detail bij, namelijk dat aan de ingang van één van die dojo's, net voor je blootsvoets de mat betreedt, de volgende tekst ophing: 'Leave your ego with your shoes' ('Laat uw ego achter bij uw schoenen'). Een duidelijk hint naar al dat getalenteerde judovolk net voor het de mat opkomt, in de zin van: 'Zelfs al ben je een gevestigde waarde, zelfs al ben je een groot kampioen, doe gewoon en wees bescheiden want je kan van iedereen iets leren.' Ook hier in het Westen begrijpen we het op dezelfde manier. Onder ego verstaan we meestal dan toch wel 'het gevoel van eigenwaarde', denk maar aan uitspraken zoals 'Zijn ego kreeg een flinke deuk' en 'Hij heeft een groot ego'.

Vaak merk ik evenwel dat in sommige spirituele kringen het om veel meer gaat dan dat en er eigenlijk wordt op aangedrongen dat je in de meest letterlijke zin je ego, je ik-besef, zeg maar je eigen identiteit, zou ontmantelen of zou laten ontmantelen. Als psychiater weet ik dan niet goed wat ik mij bij dat advies moet voorstellen. En als ik het al meen te weten is het niet erg aantrekkelijk en doet het mij vooral denken aan psychotische toestanden, maar - waar maak ik me toch zorgen over - meestal blijkt de verklaring iets eenvoudiger te liggen.

Neem nu Frieda, een vrouw van middelbare leeftijd. Enigszins ontdaan rapporteert ze over haar belevenissen tijdens een workshop spiritualiteit. Ze vertelt dat de lesgever zijn betoog begon met de gevleugelde woorden: "Ik heb geen ego meer...ik ben één en al onvoorwaardelijke liefde." Wat ze daar op dat moment precies moest onder verstaan wordt al snel duidelijk wanneer ze in de loop van diezelfde workshop enkele kritische vragen durft stellen. Ogenblikkelijk komt er een straal van zijn onvoorwaardelijke liefde haar kant op... en wordt ze bedolven onder een stroom van snijdende opmerkingen. En plein public wordt ze de mantel uitgeveegd en krijgt ze onder meer te horen dat ze last heeft van haar ego, nog veel aan zichzelf moet werken, enzovoort, enzoverder,....

Volgelingen verliezen is blijkbaar geen prettige gebeurtenis, ook niet voor leiders zonder ego, zoveel is duidelijk.

Ik bedoel: laat je geen oor aannaaien. Wie beweert te weten wat het is om letterlijk zonder ego te functioneren, echoot wellicht oosters geïnspireerde literatuur waar hij evenmin praktische ervaring mee heeft als jijzelf. Hij -ik zeg 'hij' want het zijn inderdaad meestal mannen- heeft wellicht minstens evenveel

ego als jezelf, alleen heeft hij andere boeken gelezen... en het is natuurlijk fijn en cool om die vlotjes te kunnen citeren. Maar soms, zoals je gehoord hebt, is het veel erger: de leraar verdraagt niet alleen geen tegenspraak, als je het niet met hem eens bent, krijg je bovendien het verwijt dat je last hebt van je ego. Een sterk staaltje van offensieve spiritualiteit. Ik zou die leraar van Frieda adviseren: laat alle valse bescheidenheid varen en ontwikkel maar in alle openheid een fors ego. Een groot, dik, vet, stevig ego, desnoods zo groot als een huis, maar wees je dan bij voorkeur wel bewust van de omvang van dat huis.

Overigens, maar dat geheel terzijde, misschien is niet zozeer de grootte en de sterkte van ons ego het probleem als wel dat ons 'hart' vaak niet even sterk meegroeit. En elk groot onevenwicht is natuurlijk hinderlijk, zowel voor onszelf als voor anderen. Wanneer dit onevenwicht niet in de hand gehouden wordt door zelfkennis en narcistisch buiten zijn oevers gaat treden, ja, dan komen we in situaties zoals daarnet beschreven. Het verlangen om speciaal en bijzonder te zijn en het verlangen om ook de anderen daarvan te overtuigen kan inderdaad gênante proporties aannemen.

Voor alle duidelijkheid zou ik er nog kunnen aan toevoegen dat het ego niet de vijand is van het spirituele, maar de dienaar. Je hebt immers een stevige egostructuur nodig om een spirituele ontwikkeling te kunnen dragen. Zo niet riskeer je zelfs een psychotische doorbraak. Om geestelijk gezond te functioneren, en al zeker om mystieke ervaringen te kunnen incasseren, moet je immers over een gezond brein beschikken met een stevige neuronale bedrading die tegen een 'lichtstootje' kan. Of voor wie het liever in computertaal hoort: spiritualiteit is een zwaar programma om te draaien en wil je onderweg niet crashen dan heb je een goeie computer nodig.

Eén van mijn cliënten, ik zal hem Eric noemen, ging onlangs op consult bij een gerenommeerd channel (of medium als je wil) en tijdens de channeling stelde hij de vraag: "Hoe zit het nu eigenlijk met het ego? Hoe moet het ego nu eigenlijk aangepakt worden want sommige mensen zeggen dat je je ego moet wegcijferen en achterlaten?"

Het antwoord kwam bliksemsnel (ik citeer): "*Begrijp goed, die visie is irreëel. Het ego is eigen aan de persoonlijkheid. Wat u dient te neutraliseren zijn de dwangmatigheden, de conditionerende factoren die belastend zijn voor het ego, zodat (na die neutralisering) dit (ego) in de vrije beweging van het spirituele element kan bestaan.*"

Ik wil hier geen reclame maken voor mediums, want er loopt nogal wat rond, maar hier zat Eric toch wel op een goeie wei want dat antwoord vind ik toch wel aantrekkelijk door zijn eenvoud.

Of voor wie de tekst niet duidelijk genoeg is zou ik hem als volgt kunnen parafraseren: "Als mens heb je nu eenmaal een ego en daar is niets mis mee.

Het is niet ons ego, ons ik-besef, dat we moeten loslaten maar de beperkingen die erop kleven, beperkingen die ons verhinderen onszelf ten volle te ontplooien.”

Bestaan er dan geen spirituele eenheidservaringen, hoor ik je vragen, die de mens tijdelijk uit zijn beperkingen en egobegrenzungen kunnen losmaken? Daar zeg je het al: ‘tijdelijk’! Bovendien - en nu ben ik even stout - ook na zijn mystieke ervaringen heeft de mysticus graag dat zijn beeltenis op de voor- of achterflap staat van het boek dat over hem gepubliceerd wordt, en dat van alle mogelijke foto’s net die foto er wordt uitgepikt waar hij het meest flatterend opstaat. Je begrijpt wat ik bedoel...

2° Statement: JE CREEERT HET ALLEMAAL ZELF

Als je daarmee bedoelt dat iedereen een geheel eigen subjectieve kijk heeft en de gebeurtenissen filtert doorheen de bril van zijn eigen mens- en wereldbeeld, dan heb je natuurlijk overschot van gelijk.

Soms ook wordt met de uitspraak 'Je creëert het allemaal zelf' allusie gemaakt op het principe van karma en reïncarnatie, waarbij de mens leven na leven geconfronteerd wordt met de gevolgen van zijn handelingen, en door die confrontatie (meestal onbewust) gestimuleerd wordt tot het stellen van handelingen die steeds betere gevolgen hebben dat wil zeggen meer vreugde en harmonie creëren in zichzelf en in zijn omgeving. Karma, met andere woorden, als sturend pedagogisch principe in een voortdurende cyclus van actie en correctie, scheppen en herscheppen, waarbij de mens uiteindelijk zichzelf stabiliseert en zijn gevoel van eenheid in de totale structuur wordt verdiept. Als dat bedoeld wordt met 'Je creëert het allemaal zelf', dan heb ik daar evenmin bezwaar tegen. Integendeel, ik vind het een verhelderend en uitdagend perspectief.

Maar een enkele keer gaan mensen veel verder en zien ze zichzelf niet alleen als de spil van hun eigen leven(s), maar ook als de schepper van de totale werkelijkheid om hen heen. Die vorm van zelfoverschatting, 'Ik creëer het allemaal zelf', kan wijzen op manische ontremming, maar soms is het gewoon een uit de hand gelopen misverstand. En wel op de volgende manier. In de esoterische literatuur wordt meer dan eens melding gemaakt van het feit dat in sommige dimensies, ook wel eens astrale sferen genoemd, totale werkelijkheden op een snelle manier zowel gecreëerd als ongedaan gemaakt kunnen worden vanuit het bewustzijn, zeg maar door 'gedachtekracht'. Wie die informatie serieus neemt of, sterker nog, daar zelf praktische ervaring mee heeft, komt wel eens op de gedachte dat hij ook in deze dimensie hier de schepper is van zijn eigen universum, de materiële werkelijkheid inbegrepen. En met scheppen wordt dan niet bedoeld dat hij bijvoorbeeld zijn eigen meubels ontwerpt en in elkaar zet. Neen, neen, het gaat om scheppen in de meest pure (zeg maar goddelijke) betekenis, als act van bewustzijn. Die gedachtegang is natuurlijk niet lang vol te houden en al zeker niet op het praktisch-materiële vlak. Zowel binnen als buiten mijn praktijk heb ik al (esoterisch ingestelde) mensen ontmoet die in alle ernst beweren – zij het op gedempte, wat samenzweerderige toon – dat ze erachter zijn gekomen of toch het sterke vermoeden hebben dat ze alles, werkelijk alles, zelf creëren. En dat van het moment dat ze de ogen sluiten en aan iets anders denken, de objectieve werkelijkheid ook echt helemaal verdwenen is. Mijn reactie is dan: "Dat is een schitterende gedachte. Ik raad je aan om met de ogen dicht daar verder diep op door te denken... Bij voorkeur tijdens een stevige boswandeling." De

betrokkene kijkt me dan verbaasd aan, om even later wakker te schieten door een imaginaire klap tegen een al even imaginaire boom.

Het onbestaand verklaren van iets wat buiten het eigen blikveld valt, in letterlijke of figuurlijke zin, is overigens een mechanisme dat in alle richtingen optreedt. Zo zijn er wel eens informatiebronnen aan 'gene zijde' die stevast volhouden dat de aardse werkelijkheid niet echt bestaat. Vanuit hun positie wordt de materiële werkelijkheid immers ervaren als een irreële wereld, een onechte schijngestalte waarvan ze de illusie doorzien. Tot, naar verluidt, ze door omstandigheden opnieuw incarneren en ze ineens veel minder noten op hun zang hebben. Bekleed met een nieuw lichaam ondervinden ze immers aan den lijve dat deze materiële wereld ineens niet meer zo plastisch, doorgankelijk en illusoir is als eerst ingeschat. Of anders gezegd: ze komen tot de ontvullende vaststelling dat elke dimensie zijn eigen wetmatigheden heeft en dat binnen elke dimensie die wetmatigheden keiharde realiteit zijn.

Het doet me denken aan het Soefiverhaal waarin de dorpswijze tot vervelens toe predikte over de illusie van de materiële wereld. Tot de dorpingen het zo op hun heupen kregen dat ze hem gevangen zetten in een diepe put. En toen hij daar zat te jammeren en te klagen dat hij maar niet begreep waarom ze hem dat aandeden, reageerden de dorpingen koeltjes dat hij zich niet zo moest aanstellen, dat die put immers alleen maar... een illusie was. De wijze zuchtte diep, knikte dat hij het begrepen had en ze lieten hem vrij. Maar na enige tijd kon hij het toch niet laten om, telkens wanneer de dorpingen zijn advies nodig hadden bij één of andere tegenslag, hen erop te wijzen dat ze zich toch niet zo mochten laten meeslepen door de gebeurtenissen en ze ten allen tijde de illusie van het menselijk bestaan dienden te doorschouwen. Deze keer hadden de dorpingen er schoon genoeg van, ze gooiden hem terug de put in, het deksel erop, en deze keer bleven ze onverzettelijk voor zijn smeekbeden. Toen zijn jammerklachten waren uitgestorven en hij op het punt stond te bezwijken, haalden ze hem naar boven en schonken ze hem opnieuw de vrijheid. Vanaf dan was hij één en al mededogen voor de lotgevallen van zijn medemens en kwam het woord illusie niet meer over zijn lippen.

Het is niet mijn bedoeling mij vrolijk te maken over sommige esoterische geschriften. Wat mij betreft mag je de materiële wereld een illusie blijven noemen, als je het maar met me eens bent dat het op zijn minst een *tastbare* illusie is, waarbij het creëren van de werkelijkheid een heel ruim begrip is en niet alleen een louter persoonlijke kwestie.

Wil je dus door gedachtekracht de wekelijkse val van de lottoballetjes beïnvloeden, dan hou ik je niet tegen, maar denk er aan dat je niet de enige bent en dat jouw mogelijk 'scheppende gedachte-impuls' wellicht verdrinkt in het intense kluwen van alle anderen die op dat moment net hetzelfde proberen te doen.

3° Statement: JE KUNT JE LEVEN HELEN

Met haar boek *'Je kunt je leven helen'* gaf Louise Hay begin jaren tachtig het startschot voor een stroom New Age-literatuur rond psychologische oorzaken van ziektebeelden, met de bijpassende corrigerende affirmaties. De verdienste daarvan is dat het concept 'psychosomatisch' wordt opengetrokken en veel ruimer wordt dan het klassieke beeld van de gestresste zakenman met hartkloppingen en maagzweren. Je vindt in die boeken tips en suggesties om tal van fysieke kwalen anders te gaan bekijken en op een creatieve manier aan je gezondheid te werken. Zolang je de voorgestelde verbanden ervaart als eye-openers en je de adviezen op een milde manier op jezelf toepast, is er niets aan de hand.

Het gebeurt helaas al te vaak dat de aangereikte psychosomatische verbanden niet meer bekeken worden als mogelijkheden die soms waar zijn, maar als zekerheden die altijd waar zijn, zeg maar in steen gebeiteld staan. In plaats dat ze gebruikt worden als ondersteuning om de eigen groei te bevorderen, worden ze dan gehanteerd als een verklarend woordenboek om de medemens mee om de oren te slaan en ongevraagd te bekogelen met de veronderstelde diepere oorzaak van diens ziekte: 'Ben je er wel bewust van dat jouw borstkanker wil zeggen dat je teveel misère opkropt?', 'Weet je wel dat je ischias te maken heeft met geldzorgen, kijk maar op bladzijde 195 van Louise Hay?' of 'Toch wel zonde dat je niet wil toegeven dat jouw MS te maken heeft met algehele verstarring?' ... In alternatieve kringen wordt steen en been geklaagd over de gebrekkige communicatievaardigheden van reguliere artsen, maar de kreten van daarnet kunnen anders ook wel tellen. Het lijkt een karikatuur, maar het gebeurt. Wat mij betreft zijn dat geen therapeutische interventies, maar is dat spiritueel vandalisme. Hulpverleners die lichamelijk zelf niet al te veel mankeren en bij zichzelf nooit iets ergers hebben genezen dan hun eigen verkoudheid, zijn vaak de eersten om dergelijke nonsens af te vuren. Terwijl diegenen die zelf een ernstige ziekte onder de leden hebben, ziekte die ze met alle mogelijke manieren proberen te overwinnen, doorgaans veel voorzichtiger en genuanceerder zijn in hun uitlatingen.

Reguliere collega's klagen terecht dat hun patiënten door de aangehaalde oneliners niet bevrijd worden maar dat integendeel hen een schuldgevoel wordt aangepraat wat hun lijden alleen maar nodeloos doet toenemen. En zo gebeurt het dat terminale kankerpatiënten sterven met het visualisatiehandboek opengeslagen op de schoot, ten prooi aan een dubbel schuldgevoel: 'Iedereen kan zich blijkbaar genezen en bij mij lukt dat niet. Ik ben daar blijkbaar te lomp voor. Het is niet alleen mijn schuld dat ik ziek geworden ben, het is bovendien ook mijn schuld dat ik er niet vanaf geraak.'

Ook bij veel spiritual healing manifestaties - om maar een ander voorbeeld te noemen - loopt de communicatie meermaals grondig fout en creëren de organisatoren overtrokken verwachtingen die dan uiteraard niet ingelost worden

en het publiek met een kater of met een schuldgevoel achterlaten. Die ellende zou vermeden kunnen worden indien de gebedsgenezer(es) van dienst zich minder geëxalteerd zou opstellen en wat objectievere productinformatie zou geven, en bijvoorbeeld zou zeggen dat ‘onder invloed van genezende energie (zoals liefde, vergeving en verzoening) oude energetische blokkades kunnen oplossen waardoor mensen zich blijer en fitter kunnen gaan voelen, dat een enkele keer die psychosomatische bevrijding zelfs zo spectaculair kan zijn dat sommige ziekten inderdaad sneller kunnen gaan genezen, maar dat echte wonderen - zoals misvormde lichaamsdelen die ineens terug hun normale vorm aannemen - dat die effecten nog maar superzeldzaam gerapporteerd zijn en dat daar dan ook niet massaal op gerekend moet worden.’ Maar zo een communicatiestijl zie ik nog niet snel ingang vinden. Mogelijke therapeutische effecten relativiseren is niet evident en misschien is het ook niet altijd wenselijk: geen enkele therapeut schiet zichzelf in de voet door aan het begin van een sessie te gaan suggereren dat één en ander misschien niet zo goed gaat helpen als verwacht. Maar toch, iets meer evenwicht brengen in het verwachtingspatroon zou beslist niet misstaan. Nu gaat het helemaal de andere kant op en wordt in dat soort healing- of gebedssamenkomsten ten onrechte de sfeer gecreëerd dat als je er klaar voor bent of er voldoende voor openstaat, genezing van alle kwalen mogelijk is, aangeboren lichamelijke gebreken inbegrepen. Let wel, je hoort mij niet zeggen dat er nog nooit in de wereld iets dergelijks gebeurd is. (Ik bedoel: ook in Lourdes of elders gebeurt wel eens een wonder, maar duidelijk veel te weinig om daar al mijn patiënten naartoe te sturen.) Meestal gebeurt het wonder dus niet: de blinden gaan niet zien en de kreupelen gaan niet lopen. Tot ontgoocheling of regelrechte wanhoop van de misvormde mens in de rolstoel die eens te meer denkt dat het aan hem ligt, dat hij niet goed genoeg zijn best deed, dat zijn geloof niet sterk genoeg was. Natuurlijk kunnen mensen meer dan ze voor mogelijk houden en natuurlijk mogen ze best aangemoedigd worden hun grenzen te verleggen of te laten verleggen. Maar dan liefst zonder dat spirituele therapeuten de illusie creëren dat in no time alles mogelijk is voor iedereen. Toch niet met het soort lichaam dat we anno 2007 hebben. Ik weet, ik heb de hoopgevende spirituele boeken gelezen, ooit misschien wel, als de menselijke materie anders van structuur is, supramentaal van aard voor wie thuis is in het jargon, waardoor het -wie weet- sneller en completer reageert op genezende impulsen, maar nu niet, nog niet. Genezers die beweren contact te hebben met ‘gene zijde’ en zich bezighouden met zeg maar de spitstechnologie van het bewustzijn worden verondersteld daar enig inzicht in te hebben. Ze worden op zijn minst verondersteld te weten dat de soepelheid van het lichaam om te reageren op energetische impulsen zeer sterk verschilt van lichaam tot lichaam, waarbij die soepelheid wellicht ook nog eens karmisch-genetisch begrensd is. Ik ontken niet dat onder invloed van spiritueel-energetische input fysieke grenzen verlegd kunnen worden maar ook hier is dat verleggen van grenzen beperkt.

Een voorbeeld uit alternatiefspirituele hoek. Een man met gevorderde heupartrose vroeg aan een topchannel – hetzelfde als daarnet – of zijn heupen nog helemaal konden genezen. En hij kreeg als antwoord: *“Neen, u dient daarin realistisch te zijn. Er kan een rem, een afremming ingebouwd worden. Er kan door oefening een verbeterde functie gerealiseerd, doch een totale opklaring is niet meer mogelijk.”* De man liet het daarbij niet en enkele maanden later herformuleerde hij tijdens een nieuwe channeling dezelfde vraag op de volgende manier: *“Als ik schepper ben, kan ik dan het regeneratievermogen in mijn heupen scheppen?”* Ik was al even benieuwd naar het antwoord als jullie, want we zitten hier toch wel met een dilemma. Is het antwoord ‘ja’, dan kunnen we ons terecht afvragen waarom niet meer mensen rapporteren dat ze na een weekendje creatief visualiseren hun complete lichaam hebben gerenoveerd, net zoals iemand anders na een dagje tuinieren of gevelschilderen tastbare resultaten kan laten zien. Of dat op zijn minst enkelen dat kunnen laten zien, liefst met foto’s in de hand van ‘voor’ en ‘na’. Is het antwoord ‘neen’, dan kunnen we het principe van genezende gedachtekracht, visualisaties en affirmaties misschien weer opbergen. Wat zal het zijn, ‘ja’ of ‘neen’? Het antwoord dat ‘doorkwam’ was: *“U dient u te realiseren dat binnen de wetmatigheden van de materiële vorm (er) zich reacties stellen. Principieel-theoretisch is wat u naar voor brengt correct. Practisch-technisch, gezien de wetmatigheden van de materie, vergt dit te lange tijd en te grote deconditioneringsreacties binnen het celgeheugen. Dit zou u meerdere levens kosten en gezien de tijdsperiode van leven is dit dus niet haalbaar. Toch is het wel heilzaam een positieve herstructurering in het geestesbewustzijn te creëren en vanuit het totaalbesef affirmatieve oefeningen en visualisatietechnieken te gebruiken om een zo goed mogelijke structuur te realiseren.”* Einde citaat. Het globale antwoord kwam er dus op neer, vrij vertaald, dat het tempo van de aftakeling wel kon afgeremd worden maar niet in die mate dat zijn heupen effectief helemaal konden genezen en dat wegens tijdsgebrek, zo van: *‘Natuurlijk kan je met visualisatietechnieken je heupen genezen, alleen, je gaat daar nooit de vruchten van plukken want de zee van tijd die je daarvoor nodig hebt, ja, tegen dan ben je al enkele decennia gestorven aan iets anders’ ...* Of dat soort toelichting nu van ‘boven’ komt of van ‘beneden’, van een collega of naar verluidt van ‘gene zijde’, mij is ’t eender: zolang ik kan volgen en de informatie geen loopje neemt met de meest elementaire logica en de klinische bevindingen, mogen ze wat mij betreft aan het woord blijven.

Als je ernstige lichamelijke problemen zoals bijvoorbeeld borstkanker, leukemie of multiple sclerose niet zomaar kunt weghealen, toch zeker niet bij de meeste mensen, hoe zit het dan met het omdraaien van psychische problemen?

Wel, aangezien de hersenen deel uitmaken van het lichaam geldt ook hier dezelfde boodschap: veel is mogelijk, maar niet alles, niet bij iedereen en zeker

niet in een vingerknip. Psychotherapeuten zonder medische achtergrond vergeten wel eens dat het brein een orgaan is en dat elk orgaan, ook het brein, ernstig ziek kan worden. In hun therapeutische toewijding vergeten ze soms dat er ook zoiets bestaat als biologisch bepaalde geestesziekten. Zo is bijvoorbeeld niet elke depressie een heilzaam psychologisch groeimoment. De neiging tot depressiviteit van de cliënt kan ook een ‘constitutioneel probleem’ zijn, dat wil zeggen een aangeboren zwakte van het organisme en zo’n aangeboren deficit kan variëren van zeer licht tot impressionant erg. Onderzoek heeft aangetoond dat sommige geestesziekten niet alleen biologisch bepaald zijn maar, sterker zelfs, genetisch zijn ingebakken om pas op latere leeftijd de kop op te steken, zoals bijvoorbeeld manisch-depressieve stoornis en schizofrenie, die beschouwd worden als polygene erfelijke aandoeningen. (Schizofrenie komt met dezelfde frequentie voor in alle culturen. De kans dat je schizofrenie ontwikkelt in de loop van je leven bedraagt grosso modo 1 op 100. Als 1 van je ouders schizofrenie heeft, bedraagt de kans 1 op 10 en als beide ouders het hebben loopt de kans op tot bijna 1 op 2.) Tweelingstudies (geven soortgelijke resultaten: wanneer één helft van een tweeling lijdt aan schizofrenie, bedraagt het risico dat de andere helft de ziekte krijgt 10% bij twee-eiige en 20-40% bij eeneiige tweelingen.) en adoptiestudies bevestigen het bestaan van een genetische factor. (Kinderen van schizofrene ouders die op zeer jonge leeftijd worden geadopteerd door niet-schizofrene ouders, hebben evenveel kans om de ziekte te krijgen als kinderen van schizofrene ouders die in hun oorspronkelijk gezin opgroeien. Omgekeerd vertonen kinderen van niet-schizofrene ouders die door schizofrene ouders worden geadopteerd hetzelfde risico om ziek te worden als de algemene bevolking.) In onze benadering van hulpbehoevende mensen is het daarom nuttig een helder onderscheid te blijven maken tussen problemen die opgelost moeten worden en ziekten die behandeld moeten worden. Ook in de transpersoonlijke psychiatrische literatuur wordt resoluut gesteld dat bij ernstige psychiatrische aandoeningen (zoals bijvoorbeeld manisch-depressieve stoornis en schizofrenie) een therapeutische benadering zonder medicatie een kunstfout is, al is het maar omwille van de onuitstaanbare lijdensdruk van de patiënt die niet zelden uitmondt in zelfmoord. (Het verschil tussen ziekten die moeten behandeld worden en problemen die moeten opgelost worden, werd in het verleden niet altijd even scherp gemaakt. Een goed voorbeeld is dwangmatigheid. Freud analyseerde destijds een man met een ernstige dwangneurose, nu noemen we dat O.C.S., obsessief-compulsieve stoornis. Die psychoanalyse was een redelijk arbeidsintensieve bezigheid en hij schreef er zelfs een boek over. Naar verluidt werd die cliënt verder geanalyseerd door volgelingen van Freud tot hij uiteindelijk zelfs meeging naar congressen en studiedagen en hij op hoogbejaarde leeftijd een soort mascotte geworden was van de psychoanalytische vereniging. Wanneer hij bevraagd werd over de afgelopen therapieën omschreef hij Freud als een zorgvuldige en toegewijde arts maar: zijn dwangneurose had hij nog altijd... Natuurlijk kunnen psychotherapeutische interventies nuttig zijn bij dwangneurosen en is het aangetoond dat stressreductie alleen al de symptomen doet afnemen. Ik geef toe: ook medicatie tegen O.C.S., de klassieke SSRI's, zijn niet alleen zaligmakend aangezien 30 % van de patiënten er niet op reageert en volledige remissie zeldzaam is. Maar ik dwaal af. Wat ik wou zeggen is dat de ultieme oorzaak van dwangmatigheid psychoanalytisch niet te ontwarren is. De oorzaak situeert zich immers niet in de levensloop van de cliënt -een psychologisch conflict of

trauma- maar in het brein, zeg maar een aangeboren constructiefoutje. Vandaag 100 jaar later is er weinig discussie meer – de moderne medische beeldvorming is vrij overtuigend – dat het bij OCS gaat over een deels erfelijke lichte stoornis meestal in het frontaalgebied van de hersenen.) Wat ik wil zeggen is dat, zodra de psychologische problematiek biologisch-genetisch verankerd zit, je als therapeut, (net als Freud destijds,) tegen een grens aanloopt. Ook transpersoonlijke therapeuten die de ultieme oorzaak van ernstige geestesziekten graag een verdiepinkje hoger zoeken, in de ziel in plaats van in het lichaam, botsen finaal tegen die biologische grens. Zij het dan dat ze die biologische grens niet bekijken als dé ultieme oorzaak, maar als een beperkend immobiel tussenstation.

Het organisch breinmankement als definitieve barrière, dat lijkt slecht nieuws. Hier even opletten: je moet niet te snel aannemen dat alles wat organisch lijkt ingebakken, dat effectief ook is. Met intensieve psychotherapie, zonodig ondersteund met doorgedreven energitherapie en reïncarnatietherapie, kan je soms zaken losmaken die heel erg biologisch verankerd lijken te zijn maar waar het wezenlijk dan toch eerder omkeerbare functiestoornissen van het brein blijken te zijn.

Maar zelfs al is het probleem breinbiologisch gedetermineerd dan nog kan er op termijn stapje voor stapje verandering mogelijk zijn omdat ook je brein de mogelijkheid vertoont tot groei en verandering. Letterlijk zelfs: hersencellen kunnen nieuwe verbindingen maken, ook door psychotherapie, en hersengebieden kunnen leren om ten dele functies over te nemen van uitgevallen zones. Plasticiteit noemt men dat. En in tegenstelling met wat vroeger gedacht werd kunnen sommige hersencellen zich nog vermenigvuldigen om dan uit te zwermen naar andere hersengebieden. Maar, zelfs al zijn er mogelijkheden tot in dit geval letterlijke breintransformatie, ze zijn niet extreem groot en vooral niet extreem snel. Net zoals een geamputeerd been na een geslaagde psychotherapie niet ineens begint aan te groeien tot een volledig been, zo zal een klein restje hersenen niet ineens uitgroeien tot een volwaardig functionerend brein.

Globaal gezien mag je er dus van uitgaan dat met het gemiddeld soort lichaam (en het brein maakt daar deel van uit), in deze evolutionaire fase van de mensheid, de biologische mogelijkheden om drastisch te transformeren onder invloed van psycho-energetische input, redelijk beperkt zijn. En dat daarom genezers zich enigszins bescheiden dienen op te stellen en vooral mensen niet gek moeten maken met overtrokken verwachtingen. Het is immers beslist onethisch om mensen een worst voor te houden die in 99,9 % van de gevallen onbereikbaar is. Ik wil daarbij in één adem ook waarschuwen tegen wat ik zou noemen de toenemende ‘Amerikanisering’ van de spiritualiteit, waarbij spirituele ontwikkelingsprogramma’s te koop worden aangeboden en er nogal vlotjes vanuit wordt gegaan dat alles te ontwikkelen is door iedereen en dat in no time, als je er maar hard genoeg je best voor doet. Helderzien, heldervoelen,

bij zichzelf informatie van vorige levens ontgrendelen, kortom al die dingen die doorgaans geassocieerd worden met het spirituele, daar heeft beslist niet iedereen aanleg voor. In sommige (vooral esoterische) kringen wordt er bovendien van uitgegaan dat spirituele evolutie een simpel lineair verloop kent: je zou starten met een primitief leven ergens in de jungle, halfweg wordt je boer of krijger, om ten slotte te eindigen als bijvoorbeeld een mediterende abt in een Tibetaans klooster. Vergeet het. Reïncarnatietherapeuten zullen je vertellen dat menselijke evolutie door levens heen niet zo zeer lijkt op een lijn maar eerder op een deken waarop je afwisselend aan verschillende kleurdraden weeft, of, voor wie een simpeler metafoor wil: op pizza's die je niet allemaal ineens naar binnen werkt maar waarvan je sommige stukken in de koelkast laat liggen om ze later op te eten. Het idee dat mensen zich *moeten* interesseren voor 'het hogere' en geen rust zouden mogen vinden voor ze een antwoord gevonden hebben op de grote levensvragen, past in dat naïeve beeld van een lineaire evolutie. Voor een heleboel mensen behoort het spirituele niet tot hun interessegebied en ook niet tot hun zielemissie in dit leven. Het heeft dan ook geen zin om het hen per se door de strot te willen duwen of, erger nog, hen niet voor vol aan te zien indien ze er nu niet mee bezig zijn

4° Statement: ALLE MENINGEN ZIJN EVENVEEL WAARD

Tijdens debatten over spirituele onderwerpen gebeurt het wel eens dat de decibels wat oplopen of dat één van de deelnemers ongevraagd aan het woord blijft en op vervelende wijze het debat monopoliseert. Een vriendelijk signaal van de moderator, in de zin van ‘Laat de ander ook eens zijn verhaal doen, want alle meningen zijn evenveel waard’, is dan meestal voldoende om de orde te herstellen en iedereen aan bod te laten komen. We willen ons immers vriendelijk en respectvol gedragen tegenover elkaar, en daar is uiteraard niets mis mee.

Maar soms gaat men een stapje verder en wordt de uitspraak ‘Alle meningen zijn evenveel waard’ gepromoot als een soort credo, als een na te streven grondhouding. Wat anderen dan weer de wenkbrauwen doet fronsen, zo van: ‘Over voorkeuren - zeg maar smaken en kleuren - daarover valt inderdaad niet te redetwisten, dat weten we al lang, maar meningen, dat is toch een ander verhaal? Als de ene visie niet meer waard is dan de andere, wat blijft er dan nog over van onze wetenschappelijke aspiraties? Is dat wel gepast in deze tijden van ‘evidence based medicine’? Natuurlijk mag ieder op zijn manier een bijdrage leveren aan het debat, en natuurlijk heeft niemand de volledige waarheid in pacht, dat is evident. Maar dat alle meningen evenveel waard zijn, ho, dat is toch wel een grote stap. Zijn we dan niet té vriendelijk voor elkaar?’

Je kent ongetwijfeld het verhaal van de zes blinden die een olifant betasten. De ene voelt aan de poot en zegt: “Net een boom”. Nummer twee betast de slurf: “Wat beweeglijk”. Eentje is met een slagrand bezig: “Hoe hard”. Nog een ander is met een oor bezig, iemand anders verkent de flank van het dier en nummer zes heeft de staart vast. Alle zes vertellen ze dan iets anders, maar in wezen vertolken ze telkens een ander aspect van één en dezelfde werkelijkheid. Mooi zo, heel mooi... Té mooi! Veronderstel even - nu ben ik weer stout - dat er niet zes, maar pakweg 20 blinden zijn die de olifant betasten, of althans *denken* dat ze daar mee bezig zijn. De ene heeft de poot van de olifant vast, de ander een slurf, nog een ander is een palmboom aan het betasten, nog iemand anders voelt misschien aan zijn eigen been of aan dat van zijn buurman of voelt helemaal niets maar hoort de rest bezig en stelt zich daar dan van alles bij voor. En allen samen mengen ze zich overtuigd en met luide stem in het debat. Enfin, u begrijpt waar ik naartoe wil.

Bij mij thuis heb ik een fraai boek over de geschiedenis van de geneeskunde, van de oudheid tot nu, met veel mooie kleurprenten en gravures. Wat mensen allemaal niet gedacht hebben in de loop der tijden over hoe het menselijk lichaam in elkaar zit, eruit ziet vanbinnen, en hoe de diverse organen werken, je houdt het niet voor mogelijk. Hoogst vermakelijke lectuur, bij momenten hilarisch. Het wordt veel minder leuk als je beseft dat die mensen dat toen niet

zo maar dachten. Neen neen, ze waren er grondig van overtuigd, dermate overtuigd dat ze kosten nog moeite spaarden om hun inzichten op schrift te stellen en ze soms eeuwenlang doorgingen voor autoriteiten ter zake. Toetsen of hun diepste overtuiging ook effectief klopte met de werkelijkheid, die wetenschappelijke nederigheid was nog niet in voege. Hun overtuiging was hen genoeg.

Als mensen niet precies weten hoe iets in elkaar zit, dan hebben ze de neiging daar van alles over te verzinnen, dat is helaas nog steeds zo, en de ene mens is daarin nog wat uitbundiger dan de andere.

We kunnen alleen maar hopen dat de huidige fase van onduidelijke waarneming van de multidimensionele werkelijkheid niet langer duurt dan nodig en we in de niet zo verre toekomst letterlijk een klaardere kijk gaan krijgen en accurater commentaar zullen kunnen geven op de diverse transpersoonlijke ervaringen van mensen. Om die ervaringen beter te duiden, te bevestigen, aan te vullen, in perspectief te plaatsen of bepaalde interpretaties daarvan zelfs te corrigeren. Ja, waarom niet, corrigeren! Precies op dezelfde manier als nu bijvoorbeeld iemand zijn enkel verzwikt, iets hoort kraken, vergaat van de pijn en zeker is dat het gebroken is en van de behandelende orthopedist bijvoorbeeld het volgende te horen krijgt: “Je hebt afschuwelijk veel pijn, dat merk ik wel en je hebt mogelijk iets horen kraken toen je je enkel verzwikte. Aan die ervaringen twijfelen we niet, maar jouw stellige overtuiging dat het bot ook effectief gebroken is, neen, dat aspect kunnen we niet bevestigen. Dat is een verkeerde interpretatie van jouw ervaring. We hebben immers een grondig klinisch onderzoek gedaan, aangevuld met een MRI-scan en hebben inderdaad wel een kraakbeenletsel vastgesteld, vandaar wellicht de krak die je gehoord hebt, maar neen, het bot is niet gebroken. Daar vergis je je in.” Einde verhaal.

Van transpersoonlijke therapeuten zal in de toekomst eenzelfde graad van efficiëntie verwacht worden. Cliënten zullen verwachten dat transpersoonlijke therapeuten niet alleen een ruimere en diepere visie hebben over de mens in het algemeen, maar ook dat in het concrete geval van de individueel consulterende mens ze duidingen zullen kunnen geven die hout snijden. Met andere woorden dat ze in staat zullen zijn om aan te geven wat cliënten precies hebben doorgemaakt op transpersoonlijke levels, met vergelijkbare conclusies bij een onafhankelijke second of third opinion, wat je dan zou kunnen beschouwen als een begin van toetsing in de meest brede zin van het woord... En toetsing is natuurlijk niet onbelangrijk als je denkt aan het problematisch debat, al decennia lang gaande, tussen het transpersoonlijke en de sceptisch-wetenschappelijke hoek, waarbij de ene kant van de tafel gespecialiseerd is in dingen die volgens de andere kant van de tafel zelfs niet eens bestaan. Die dialoog terug wat vlot krijgen is één van de uitdagingen waar we voor staan.

Misschien zal inderdaad de toekomstige ontwikkeling van nieuwe technische apparatuur daarin een bijdrage leveren: sommigen beweren dat het bestaan van de ziel ooit op die manier wetenschappelijk aangetoond zal worden. Maar wellicht is er ook enig heil te verwachten van een geleidelijke toename van het innerlijk doorschouwingsvermogen van de mensheid in het algemeen, en dus ook bij psychiaters en psychologen, zodat we met zijn allen beter zullen weten waarover we praten en we tegen die tijd hopelijk niet langer meer zullen discussiëren over ‘visies’ maar over ‘waarnemingen’.

Samenvattend zou ik het volgende willen zeggen: Dat tijdens transpersoonlijke discussies alle meningen evenveel waard zijn, is dus dikwijls waar, maar ik zou eraan toevoegen: helaas waar. Het is zeker geen na te streven ideaal. Ik heb evenwel goede hoop, dat heb je gemerkt, dat dit niet blijft duren. En misschien komt ooit het moment dat mijn achterkleinkinderen mij voor de zoveelste keer zullen uithoren over de geschiedenis van het transpersoonlijke. En terwijl ze mij met open mond en glazige blik aanstaren, zal ik zuchten: “Ik weet het, ik weet het, het is niet te geloven, maar ik heb de tijd nog meegemaakt dat we alleen maar meningen hadden en alle meningen evenveel waard waren.”